

แนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลา

ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย²⁰

The Concept and Historical Background of
Thailand's Regulations on the Prohibition of
Alcohol Sales by Dates and Times

เบญญาดา พรมงศ์²¹

วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์²²

Receive 4 March 2025; Revised 5 June 2025; Accepted 10 June 2025

บทคัดย่อ

ปัจจุบันกฎหมายได้กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา และได้กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ โดยอนุญาตให้ขาย

²⁰ บทความวิจัยนี้สรุปมาจากส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง “ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.วิวรรณ ดำรงค์กุลนันท์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

²¹ *Benyada Promwong*

นักศึกษาปริญญาโทสาขาวิชานิติศาสตร์ สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

First Author; Master Student in Law, School of Law, Mae Fah Luang University

E-mail: 6551601259@lamduan.mfu.ac.th

²² *Wiwat Damrongkulnan*

รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชากฎหมายอาญา สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Corresponding Author; Associate Professor in Criminal Law, School of Law, Mae Fah Luang University

E-mail: wiwat.dam@mfu.ac.th

ได้เฉพาะเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 24.00 น. เท่านั้น การที่กฎหมายกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ดังกล่าวข้างต้น ก่อให้เกิดปัญหาเป็นที่ถกเถียงกันในสังคมว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในเรื่องดังกล่าวต่อไป โดยได้ดำเนินการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : เครื่องดื่มแอลกอฮอล์, วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, เวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

Abstract

Currently, regulations on prohibited alcohol selling impose on certain Buddhist holidays as alcohol prohibition days, including Makha Bucha Day, Visakha Bucha Day, Asalha Bucha Day, Khao Phansa Day (Buddhist Lent), and Ok Phansa Day (the End of Buddhist Lent). In addition, the regulations permit alcohol sales only from 11:00 to 14:00 and from 17:00 to 24:00. The enforcement of these regulations has sparked societal debates regarding their appropriateness. This article presents the concepts and historical background of establishing prohibited dates and times for alcohol sales in Thailand. The study serves as a foundation for further analysis of the suitability of these regulations. The research was conducted through documentary research by reviewing relevant literature and documents.

Keywords : Alcoholic beverages, Prohibited dates for alcohol sales, Prohibited times for alcohol sales

1. บทนำ

การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามประวัติศาสตร์ไทยถือได้ว่าอยู่คู่กับมนุษย์เรามา นับแต่อดีตเพราะมีหลักฐานตามประวัติศาสตร์ไทยว่ามีการนำข้าวมาหมักทำสุราเพื่อบริโภคและประกอบพิธีกรรมสำคัญ หรือวันสำคัญทางศาสนาก็นิยมนำสุรามาเป็นเครื่องบวงสรวงในพิธีกรรมด้วย โดยมีวิวัฒนาการมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา ซึ่งสุราประเภทแรกของไทยได้แก่ “สุราแช่”²³ แต่เดิมการบริโภคสุราในสังคมไทยมีการจำกัดการบริโภคอยู่ในเงื่อนไขที่เป็นบางโอกาส เช่น พิธีกรรม และงานสังสรรค์ ต่อมา มีการรับเอาวัฒนธรรมของชาติตะวันตกมากขึ้น การดื่มสุราจึงแพร่หลายมีการดื่มสุราโดยทั่วไปในทุกโอกาสทั้งในสังคมชนบทที่นิยมบริโภคเพื่อผ่อนคลาย และเป็นยาบำรุง รวมถึงดื่มตามประเพณี ส่วนสังคมเมืองนิยมดื่มเพื่อผ่อนคลายจากความเครียด งานเฉลิมฉลอง การแสดงสถานะชนชั้นทางสังคม การเข้ากลุ่มสังคม รวมถึงดื่มเพื่อความสุนทริยภาพ ปัจจุบันจึงถือได้ว่าการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่คู่กับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนชาวไทยทั้งสังคมเมืองและสังคมชนบท

กระทั่งในปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาควบคุมโภภณัท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495²⁴ โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมโภภณัท พ.ศ. 2495²⁵ กำหนด “เวลา” ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นเป็นครั้งแรก และ

²³ พระไพศาล วิสาโล, “ประวัติศาสตร์เปิดโลกสุราในไทย บันทึกฝรั่งว่าสยามนิยมดื่มแต่น้อย ทำไมกระดกกันอ้อสมัยรัตนโกสินทร์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566, https://www.silpamag.com/history/article_25141.

²⁴ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโภภณัท (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และ 17.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายสุรา จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ดื่มสุราชนิดใด ๆ ในร้านจำหน่ายสุรา”

²⁵ พระราชบัญญัติควบคุมโภภณัท พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโภภณัทได้”

มาตรา 5 “การควบคุมตามความในมาตรา 4 ให้กำหนดโดยกฤษฎีกา เพื่อดังต่อไปนี้

ในปี พ.ศ. 2552 ได้มีการออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 กำหนด “วัน” ห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ขึ้นเป็นครั้งแรก²⁶ การที่กฎหมายกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ไว้ดังกล่าวข้างต้นมีผลใช้บังคับต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายบ้างก็ตามแต่สาระยังคงดำรงอยู่ โดยปัจจุบันกฎหมายกำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา²⁷ และกฎหมายกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น.²⁸

...

(4) กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโกศภัณฑ์

...”

²⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา”

²⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ

(2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา”

²⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 ข้อ 1 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ

(2) การขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ”

2. แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบหลายด้านทั้งปัญหาสุขภาพ ปัญหาทางสังคม และปัญหาเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงถูกใช้เป็นเครื่องมือเพื่อควบคุมและจำกัดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เหมาะสมกับระบบทางสังคม เพื่อส่งเสริมความสงบเรียบร้อยในสังคม ให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีและมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต

ปัจจุบันปัญหาที่ร้ายแรงอันดับต้น ๆ ของประเทศไทยและอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกก็คือ ผลของการดื่มสุราหรือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ว่าจะเป็นวิสกี้ บรั่นดี เบียร์ หรือไวน์ก็ตาม ผู้ที่ดื่มในปริมาณมากอย่างสม่ำเสมอมีแนวโน้มที่จะดื่มในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกวัน แม้จะอยู่ในภาวะที่เมเผลสุราแล้วก็ตามก็ยังจะสามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณเพิ่มสูงขึ้นได้อีก โดยผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ส่งผลกระทบต่อทั้งบุคคลได้แก่ ผลกระทบต่อระบบร่างกาย อาทิ ส่งผลกระทบต่อระบบสมอง ทำให้สมองเสื่อม ส่งผลกระทบต่อประสาท ทำให้ความจำบกพร่อง ส่งผลกระทบต่อหัวใจ ทำให้ความดันโลหิตสูง ส่งผลกระทบต่อกระเพาะอาหาร ทำให้กระเพาะอาหารอักเสบ เลือดออกในกระเพาะอาหาร และส่งผลต่อดับ ทำให้ตับแข็ง นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยเสี่ยงก่อให้เกิดมะเร็งในช่องปาก ลำคอ กล่องเสียง และหลอดอาหารอีกด้วย²⁹ ผลกระทบต่อครอบครัว มีการใช้ความรุนแรงกับสมาชิกในครอบครัว รวมไปถึงส่งผลกระทบต่อบุคคลภายนอก เช่น กรณีเมาแล้วขับยานพาหนะ และการทะเลาะวิวาทในที่สาธารณะ

สำหรับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสังคมไทยนั้นพบว่าคนไทยมีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาแต่อดีต โดยมีปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการบริโภคมาจากความอยากรู้อยากลอง กลุ่มเพื่อน สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ กระแสสื่อโฆษณา และความเครียด จากข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของ

²⁹ โรงพยาบาลกรุงเทพพัทยา, “สุราผลร้ายต่อร่างกาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567, <https://bangkok.pattayahospital.com/th/health-articles-th/gastrointestinal-liver-th/effects-of-alcohol-th/>.

ประชากร พ.ศ. 2564 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2550 - 2564 พบว่า ภาพรวมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไปในช่วง 14 ปีที่ผ่านมาค่อนข้างคงที่ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 30 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 31.5 ในปี พ.ศ. 2554 การบริโภคลดลงในปี พ.ศ. 2560 และในปี พ.ศ. 2564 เหลืออัตราร้อยละ 28 โดยเป็นนักดื่มชายมากกว่านักดื่มหญิงประมาณ 4.5 เท่า (ร้อยละ 46.4 และ 10.8 ตามลำดับ) หากจำแนกตามอายุ ช่วงอายุ 15 - 19 ปี พบว่าแนวโน้มความชุกของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลับมีทิศทางเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจากร้อยละ 12.9 ในปี พ.ศ. 2550 เป็นร้อยละ 19.4 ในปี พ.ศ. 2558 และลดลงในปี พ.ศ. 2560 เช่นกัน อาจเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลขอความร่วมมือให้งดจัดงานรื่นเริงต่าง ๆ รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนส่งเสริมทำกิจกรรมงดเหล้าเข้าพรรษา³⁰

2.1 แนวคิดเชิงสนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวคิดก่อเกิดมาจากการสร้างมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภาครัฐจึงได้บัญญัติเป็นกฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะในช่วงวันและเวลาที่มีความเสี่ยงสูงในการเกิดปัญหาเกี่ยวกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไป หรือมุ่งลดการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้คนในสังคมมีความปลอดภัย จึงได้มีการควบคุมในมิติต่าง ๆ ตลอดจนพิจารณาถึงปัญหาที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมและพิจารณาว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาและส่งผลกระทบต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านสุขภาพ ครอบครัว การเกิดอุบัติเหตุ และอาชญากรรม รวมถึงมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังนั้น ภาครัฐจึงมีการกำหนดมาตรการจำกัดวันและ/หรือเวลาในการขาย

³⁰ สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, “รายงานผลการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2567, https://ddc.moph.go.th/uploads/files/14_38820200823062406.pdf.

เครื่องยนต์แอลกอฮอล์ รวมทั้งมีการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องยนต์แอลกอฮอล์เพื่อช่วยลดปัญหาและผลกระทบทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ และช่วยสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนให้ตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ ตลอดจนช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้เข้าถึงเครื่องยนต์แอลกอฮอล์ได้โดยง่าย

ตัวอย่างปัญหาที่มีผลมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดังต่อไปนี้

(1) **ปัญหาเรื่องสุขภาพของผู้ดื่ม** เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากติดต่อกันส่งผลให้ผู้ดื่มมีปัญหาด้านสุขภาพ อาทิ การเกิดโรคตับ โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงวันและช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูงสามารถช่วยลดปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากเกินไป เช่น อัตราการป่วยเป็นโรคตับ โรคไขมันสูง โรคหัวใจ และโรคเบาหวาน

(2) **ปัญหาอุบัติเหตุทางถนน** การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณมากมีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดอุบัติเหตุทางรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ซึ่งปัญหาการเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุดังกล่าวถือเป็นปัญหาลำดับต้น ๆ ของประเทศไทยที่ภาครัฐยังคงดำเนินการแก้ไขโดยเฉพาะช่วงเทศกาล อาทิ เทศกาลสงกรานต์ เทศกาลปีใหม่ ที่มักจะมีผู้เสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุจากการดื่มสุรา เมาแล้วขับ

ตามสถิติสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตในปี พ.ศ. 2565 - 2567 ช่วง 7 วันอันตรายของเทศกาลสงกรานต์ (ตั้งแต่วันที่ 11 - 17 เมษายนของทุกปี) อันดับ 1 คือ ขับรถเร็วเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด รองลงมาคือ ขับซัดขณะเมาสุรา การขับรถตัดหน้าอย่างกระชั้นชิด ทักษะวิสัยไม่ดี และสภาพถนน ตามลำดับ ส่วนช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุสามารถจำแนกจำนวนผู้เสียชีวิตและผู้ได้รับบาดเจ็บจากอุบัติเหตุตามช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุพบว่า ลำดับแรกของช่วงเวลาที่เกิดอุบัติเหตุมากที่สุดที่ทำให้มีผู้เสียชีวิตและผู้บาดเจ็บคือ ช่วงเวลา 16.01 - 17.00 น.³¹

³¹ TQM Insurance Broker, “สรุปสถิติอุบัติเหตุทางถนน 7 วันอันตรายช่วงสงกรานต์ พ.ศ. 2567,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567, <https://www.tqm.co.th/articles/หมึ่ร้กรร/7วันอันตรายช่วงสงกรานต์2567>.

(3) **ปัญหาครอบครัว** การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว ปัญหาครอบครัวหลายกรณีมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากเกินไป มีการใช้ความรุนแรงกับสมาชิกในครอบครัวเป็นสาเหตุของความขัดแย้ง การใช้กำลังต่อเด็ก การล่วงละเมิดทางเพศ และการหย่าร้าง

(4) **ปัญหาการเงิน** การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจทำให้เกิดปัญหาการเงินในครอบครัว เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำทำให้ค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลายเป็นภาระ และลดทอนงบประมาณที่ควรใช้ในเรื่องจำเป็นอื่น ๆ จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในปี พ.ศ. 2565 ครั้วเรือนในประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสำหรับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อยู่ที่ประมาณ 52 บาทต่อครั้วเรือน ซึ่งคิดเป็นประมาณร้อยละ 0.6 ของค่าใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภคทั้งหมด แม้ค่าใช้จ่ายส่วนนี้อาจดูไม่มาก แต่สำหรับครั้วเรือนที่มีรายได้น้อย การใช้จ่ายในส่วนนี้สามารถเป็นภาระทางการเงินได้³²

(5) **ปัญหาอาชญากรรม** อาชญากรรมที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพราะการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เกินปริมาณความเหมาะสมทำให้บุคคลสูญเสียการควบคุมทางอารมณ์และการตัดสินใจ ซึ่งนำไปสู่การก่ออาชญากรรม เช่น การทะเลาะวิวาท การทำร้ายร่างกาย การโจรกรรม และการล่วงละเมิดทางเพศ ตามสถิติพบว่าอัตราการเกิดอาชญากรรมในช่วงเวลาที่มีการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูง เช่น ช่วงเทศกาลหรือวันหยุดยาว มักจะเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ³³ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับพฤติกรรมความรุนแรงและผิดกฎหมาย จากการศึกษาพฤติกรรม การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจปี พ.ศ. 2550 พบว่า เด็กและ

³² สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “ความยากจนแฝงของครั้วเรือน พ.ศ. 2565,” หน้า 45, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2568, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240503081215_23463.pdf?utm_source=chatgpt.com.

³³ Thaipublica, “สถิติ 5 ปี “ดื่มแล้วขับ” ไทยสูญ 3.7 แสนล้าน เสนอเพิ่มโทษ – บังคับใช้เข้มข้นเหตุคนไม่กลัวกฎหมายทำผิดซ้ำฟุ้ง”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, https://thaipublica.org/2024/09/drun-driving-costs-over-three-billion-baht-in-past-five-years/?utm_source=chatgpt.com.

เยาวย่นร้อยละ 40.8 ยอมรับว่าก่อคดีภายใน 5 ชั่วโมงหลังดื่มสุรา โดยส่วนใหญ่เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายร้อยละ 55.9 และคดีความผิดเกี่ยวกับเพศร้อยละ 46.2³⁴ จึงอาจกล่าวได้ว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นตัวกระตุ้นการก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม

(6) ปัญหาพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชน เนื่องจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจเป็นพื้นฐานหรือจุดเริ่มต้นที่จะนำเด็กหรือเยาวชนไปสู่พฤติกรรมเบี่ยงเบน ได้แก่ ความเสี่ยงต่อการใช้พฤติกรรมรุนแรง และความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด

ในทางวิชาการได้ให้นิยามคำว่า “การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์” หมายถึง ความยากง่ายหรือความสะดวกในการได้มาซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีการแบ่งประเภทการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นทางกายภาพ ทางสังคม ทางเศรษฐศาสตร์ หรือทางกฎหมาย³⁵

“การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางกายภาพ” หมายถึง การที่สามารถหาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้จากร้านขายเครื่องดื่มโดยสะดวกประเภทที่มีการนั่งดื่ม เช่น ผับ บาร์ ร้านอาหาร หรือร้านที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทร้านขายของชำร้านสะดวกซื้อ โดยไม่มีการจำกัดโอกาส เวลา หรือวันทำการ ทำให้โอกาสและความสะดวกซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็จะมีเพิ่มสูงขึ้น³⁶

“การเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางสังคม” หมายถึง การใช้ช่องทางสังคมเป็นช่องทางในการได้มาซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ว่าจะเป็นในงานเลี้ยงสังสรรค์ หรือกิจกรรมใด ๆ ที่เจ้าภาพได้จัดเตรียมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ให้ผู้ร่วมงาน ยังรวมไปถึง

³⁴ สุกัญญา สมะตอเลาะ, กันยายน 2565, “ปริมาณการดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างไร?”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, <https://cas.or.th/upload/files/1740103721-1740103721.pdf>.

³⁵ วรินทุ ว่องวรรณกุล, “การควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: นโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิผลและความคุ้มค่า,” *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข* 4, ฉ. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553), 578.

³⁶ เรื่องเดียวกัน

การใช้เครือข่ายทางสังคมจากเพื่อนญาติพี่น้อง คนรู้จักหรือคนแปลกหน้า ซึ่งถือเป็นช่องทางที่ทำให้เข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย³⁷

“การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางเศรษฐศาสตร์” หมายถึง การที่ผู้ตี้มมีกำลังซื้อพอที่จะซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ ซึ่งก็หมายความว่า การที่เครื่องตี้มแอลกอฮอล์มีราคาไม่สูงจนเกินไป หรือไม่สูงเกินกว่าที่กลุ่มเป้าหมายของเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แต่ละชนิดจะซื้อได้³⁸

“การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางกฎหมาย” หมายถึง ข้อกำหนดทางกฎหมายที่ระบุว่าผู้ใดซึ่งสามารถซื้อหรือครอบครองเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ และบุคคลใดหรือกลุ่มบุคคลใดซึ่งไม่สามารถทำได้ เช่น การห้ามขายหรือห้ามครอบครองเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในประเทศมุสลิมบางประเทศ การกำหนดอายุขั้นต่ำในการซื้อเครื่องตี้มแอลกอฮอล์³⁹

จากที่กล่าวมาข้างต้น การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางกฎหมายเป็นส่วนสำคัญในการควบคุมการบริโภคและรักษาความปลอดภัยของสังคม สำหรับสถานที่และบุคคลซึ่งขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์และผู้บริโภค การเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ทางกฎหมายช่วยให้สามารถควบคุมการบริโภค และสนับสนุนความปลอดภัยและสุขภาพของคนในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีระเบียบ ภาครัฐยังมีนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบและพิษภัยที่ได้รับจากการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ที่มากเกินไป การสร้างความตระหนักรู้คือ การตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ผู้ตี้มต้องมีความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การขับรถ หรือการทำงาน รวมถึงการอยู่ในสภาพมีสติ การตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ผู้ตี้มต้องอยู่ในสภาพมีสติ และมีความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและปัญหาที่เกิดจากการตี้มมากเกินไป

แนวความคิดจำกัดเวลาการขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ แม้จะไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดถึงแนวคิดในการตรากฎหมายควบคุมเวลาขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ แต่จาก

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 579.

³⁸ เรื่องเดียวกัน

³⁹ เรื่องเดียวกัน

การศึกษาค้นคว้าประกอบกับมีนักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่า สาเหตุส่วนหนึ่งมาจากในยุคนั้นข้าราชการมักออกไปรับประทานอาหารช่วงเวลามื้อกลางวันและมีการดื่มสุราสังสรรค์ตามค่านิยมในยุคนั้นตั้งแต่มี้อกลางวัน มีการดื่มสุราพร้อมมี้ออาหารต่อเนื่องไปจนบ่ายคล้อย ไม่กลับเข้ามาทำงานตามเวลาราชการ⁴⁰ อีกทั้งผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและเกิดผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมอย่างมาก ซึ่งผู้เขียนมีความเห็นว่ามีความเป็นไปได้ เนื่องจากหากพิจารณาช่วงเวลาที่สามารขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ คือช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. ถือเป็นช่วงพักเที่ยงรับประทานอาหารกลางวัน การที่รัฐบาลในยุคนั้นอนุญาตให้ขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาดังกล่าวได้อาจเป็นเพราะไม่ต้องการให้มีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ จึงอนุญาตให้ขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในช่วงพักเที่ยงมี้ออาหารกลางวัน แต่ยังคงจำกัดเวลาขายและดื่มหลังจากเวลา 14.00 น. ต่อมาอนุญาตให้ขายและดื่มได้อีกครั้งในช่วงเวลา 17.00 - 22.00 น. อันเป็นช่วงเวลาหลังเลิกงาน อาจด้วยเหตุผลว่าหากไม่มีการจำกัดเวลาขายและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ข้าราชการในยุคนั้นรวมไปถึงพนักงานผู้ใช้แรงงานมีแนวโน้มที่จะไม่กลับเข้าทำงานในช่วงบ่าย ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อรัฐรวมไปถึงส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจ ดังนั้น นายกรัฐมนตรีในยุคนั้นคือจอมพล แปลก พิบูลสงคราม จึงได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมโรคภยันต์ พ.ศ. 2495⁴¹ และได้ออกกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นฉบับแรกคือ

⁴⁰ สุราไทย, “ว่าด้วยเวลาห้ามขายเหล้า,” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2567, <https://surathai.wordpress.com/2020/01/10/time-no-sell/>.

⁴¹ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภยันต์ พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโรคภยันต์ได้”

มาตรา 5 “การควบคุมตามความในมาตรา 4 ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อดำเนินการต่อไปนี้

...

(4) กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโรคภยันต์

...”

พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495⁴² โดยกำหนดห้ามขายสุราในเวลาอื่นนอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 22.00 น. เห็นสมควรควบคุมการจำหน่ายสินค้าโรคภัย เพื่อสวัสดิภาพของประชาชนกับทั้งเพื่อเศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศ

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2504 กาลสมัยได้เปลี่ยนแปลงไป แนวคิดของรัฐบาลในยุคนั้นมีการปรับเปลี่ยนนโยบายเกี่ยวกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อต้องการกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศ เล็งเห็นว่าการกำหนดระยะเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่เหมาะสมต่อสภาพการณ์ จึงมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 แก้ไขช่วงเวลาการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากเดิมให้จำหน่ายได้ในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 22.00 น. เป็นช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 02.00 น. ของวันถัดไป⁴³ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ประโยชน์ของผู้ได้รับอนุญาตขายสุรา และความต้องการของประชาชนในขณะนั้น

จากนั้นในปี พ.ศ. 2515 เนื่องจากผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้นมาก รัฐบาลมีแนวคิดที่ต้องการควบคุมการจำหน่ายและการบริโภคสุราเพื่อลดปัญหาที่เกี่ยวข้อง จึงได้เปลี่ยนแปลงลดเวลาจากเดิมให้จำหน่ายในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 02.00 น. ของวันถัดไป เป็นให้จำหน่ายเครื่องดื่ม

⁴² พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และ 17.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายสุรา จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ในร้านจำหน่ายสุรา”

⁴³ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 มาตรา 3 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา”

แอลกอฮอล์ได้ในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และเวลา 17.00 - 24.00 น.⁴⁴ เพื่อเป็นการประหยัด รักษาสุขภาพอนามัยของประชาชน ป้องกันและลดอุบัติเหตุ ลดปัญหาและผลกระทบด้านสังคมและเศรษฐกิจอันเกิดจากการดื่มสุรา รักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อป้องกันผู้บริโภคหน้าใหม่เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย โดยแนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายทางสาธารณสุขและความปลอดภัยที่มีเป้าหมายในการลดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคสุราในชุมชน และส่งเสริมสุขภาพและความปลอดภัยของประชาชน แนวคิดการจำกัดช่วงเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามเวลาในครั้งนี้ส่งผลให้มีการจำกัดช่วงเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามเวลาดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน

ส่วนแนวคิดการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เกิดขึ้นจากการที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เล็งเห็นถึงผลเสียจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเมาแล้วขับที่ได้ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน และมีแนวโน้มว่าความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน รวมไปถึงความเสียหายต่อสังคมจะเพิ่มสูงขึ้นหากไม่มีการควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใด ๆ ขึ้น จึงได้มีแนวคิดควรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงโทษ พิษภัย และผลกระทบที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต่อมาได้ร่วมมือกับสำนักงานเครือข่ายองค์กรงดเหล้า (สคล.) เริ่มรณรงค์งดเหล้าเข้าพรรษา กล่าวคือ รณรงค์ให้นับแต่วันเข้าพรรษาหรือปฐมาขึ้น

⁴⁴ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515 ข้อ 1 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยอัน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยอัน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 ในเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา

ทั้งนี้ เว้นแต่การขายสุราหรือการดื่มสุรานั้นกระทำในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ระหว่างเวลาที่กฎหมายอนุญาตให้สถานบริการนั้นเปิดทำการได้เกินเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรานี้”

ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หรือถ้าหากปีใดมีเดือน 8 สองครั้ง ก็เลื่อนมาเป็นวันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 หลัง ของทุกปี จนถึงวันออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี นับเป็นเวลา 3 เดือน ที่ประชาชนควร “งด ละ เลิก” การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยโครงการนี้มีเจตนารมณ์เพื่อเป็นพื้นฐานแก่บุคคลซึ่งตั้งใจจะเลิกดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างถาวร ซึ่งโครงการนี้ได้รับริเริ่มมานับแต่ปี พ.ศ. 2546 จนถึงยุคปัจจุบัน ในนามโครงการ “งดเหล้าเข้าพรรษา”

ต่อมาปรากฏว่าโครงการ “งดเหล้าเข้าพรรษา” มีผู้เข้าร่วมโครงการเป็นจำนวนมากและมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีก และถือได้ว่าการรณรงค์ให้ประชาชนงด ละ และเลิกการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงระยะเวลาเข้าพรรษา 3 เดือนนั้นประสบผลสำเร็จ หลาย ๆ หน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนไม่ว่าจะเป็นส่วนภูมิภาคหรือส่วนท้องถิ่น รวมไปถึงภาคีเครือข่ายองค์กรงดเหล้า จากการผลักดันโครงการดังกล่าวจึงนำไปสู่แนวคิดที่ว่าหากภาครัฐมีการกำหนดให้มีวันสำหรับงดดื่มสุราขึ้นก็จะช่วยสนับสนุนให้ประชาชนสนใจอยากที่จะเข้าร่วมโครงการเลิกเหล้ามากยิ่งขึ้น

ในปี พ.ศ. 2551 ความพยายามผลักดันเจตนารมณ์ให้ประชาชนงดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประสบผลสำเร็จ ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ได้มีมติของคณะรัฐมนตรีประกาศให้วันเข้าพรรษาของทุกปีเป็น “วันงดดื่มสุราแห่งชาติ” จากที่ปกติจะรณรงค์เพียง “งดเหล้าเข้าพรรษา” เท่านั้น เริ่มต้นใช้บังคับในวันที่ 18 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นวันเข้าพรรษาในปีนั้นเอง ด้วยเหตุผลที่ว่าเพื่อเป็นการสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนงดดื่มเหล้าในช่วงเทศกาลเข้าพรรษาอันจะเป็นพื้นฐานในการที่จะเลิกดื่มเหล้าตลอดไป⁴⁵

วันสำคัญทางพุทธศาสนาได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ถือเป็นวันที่ศาสนาพุทธให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยชักชวนให้

⁴⁵ กองสาธารณสุขท้องถิ่น กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ, “เรื่อง ขอความร่วมมือสนับสนุนกิจกรรมวันงดดื่มสุราแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2563,” 3 กรกฎาคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/7/23817_1_1593957844069.pdf.

พุทธศาสนิกชนประพฤติดี ปฏิบัติธรรม ทำบุญ รักษาศีล โดยเฉพาะศีลข้อ 5 ที่ห้ามดื่มสุราและของมึนเมา เนื่องจากถือว่าเป็นโทษและทำลายสุขภาพของประชาชน ภาครัฐจึงสนับสนุนโครงการงดเหล้าเข้าพรรษา และได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2552 กำหนดให้วันสำคัญทางศาสนาดังกล่าวเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมอันดีงามตามหลักพุทธศาสนา⁴⁶

ต่อมาในปี พ.ศ. 2558 ตอกย้ำแนวคิดเรื่องหลักศีลธรรมในศาสนาพุทธ ได้มีการออกประกาศกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่ม โดยมีการเพิ่ม “วันออกพรรษา” เป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีก 1 วัน ประกาศฉบับนี้มีเนื้อหาสาระสำคัญคือ ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ โดยออกเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558⁴⁷

จากนั้นในปี พ.ศ. 2567 แนวคิดการควบคุมวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เปลี่ยนแปลงไปเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ในช่วงเวลานั้น ประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจที่จะลดตัวจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายโดยการผ่อนปรนการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาจากเดิมเป็น “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ”⁴⁸

⁴⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา”

⁴⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ข้อ 2 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ”

⁴⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2567 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ”

กระทั่งล่าสุดในปี พ.ศ 2568 นโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจยังคงมีการปรับใช้อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลได้ผ่อนปรนการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจโดยการเพิ่มช้อยกเว้นมากขึ้นจากเดิม ดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ

(2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

(4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

โดยแนวคิดนี้อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อภาคธุรกิจและภาคการท่องเที่ยว ในขณะที่ยังคงยึดมั่นในหลักการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่⁴⁹

⁴⁹ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ

(2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

(3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

2.2 แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิต ร่างกาย และการประกอบอาชีพ รวมถึงมีสิทธิที่จะได้รับการสนับสนุนในการประกอบอาชีพจากรัฐ ดังนั้น การที่รัฐออกนโยบายจำกัดและควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ย่อมถือเป็นการกระทำที่กระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนโดยตรง

สิทธิและเสรีภาพเป็นเรื่องที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นที่ทราบกันดีว่ารัฐธรรมนูญถือเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ โดยฉบับปัจจุบันได้บัญญัติไว้ในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง ว่า “รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บทบัญญัติใดของกฎหมาย กฎหรือข้อบังคับ หรือการกระทำใด ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ บทบัญญัติหรือการกระทำนั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้”

ศาสตราจารย์ ดร.หยุด แสงอุทัย ได้อธิบายว่า สิทธิเป็นการก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นในอันที่จะต้องปฏิบัติการให้เป็นไปตามประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ รวมถึงมีหน้าที่ที่จะไม่รบกวนต่อสิทธิหรือหน้าที่ที่จะกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เป็นไปตามสิทธิ ดังนั้น นิยามของคำว่า “สิทธิ” คือ อำนาจที่กฎหมายให้เพื่อให้สำเร็จประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง⁵⁰

ส่วนคำว่า “เสรีภาพ” นั้น หมายถึง ความมีเสรีหรือสภาพที่ทำได้โดยปลอดอุปสรรค สภาพที่มีสิทธิที่จะทำหรือจะพูดได้โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น กล่าว

(4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา”

ข้อ 4 “ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีการคัดกรองและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยของประชาชน และการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน”

⁵⁰ สมยศ เชื้อไทย (2565), ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 22, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 171.

ขยายความได้ว่า เสรีภาพเป็นอำนาจอันชอบธรรมที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองแก่บุคคลที่จะกระทำการหรือไม่กระทำการใด ๆ ตามที่เขาต้องการได้โดยอิสระ หรือโดยปลอดจากอุปสรรคหรือการบังคับขัดขวาง เสรีภาพจึงก่อหน้าที่ตามกฎหมายให้รัฐและบุคคลอื่นจะต้องเคารพ และไม่ไปรบกวนหรือขัดขวางการใช้เสรีภาพของเขา

ในทางกฎหมายนั้น เสรีภาพ หมายถึง สภาวะการณ์ของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของบุคคลอื่น หรือปราศจากการหน่วงเหนี่ยวขัดขวาง บุคคลใดบุคคลหนึ่งย่อมมีเสรีภาพอยู่เท่าที่บุคคลนั้นไม่ถูกบังคับให้ต้องกระทำในสิ่งที่ไม่ประสงค์จะกระทำหรือไม่ถูกหน่วงเหนี่ยวขัดขวางไม่ให้กระทำในสิ่ง que บุคคลนั้นประสงค์ที่จะกระทำ โดยสรุปแล้ว “เสรีภาพ” คืออำนาจของบุคคลในอันที่จะกำหนดตนเอง โดยอำนาจนี้บุคคลย่อมเลือกวิถีชีวิตของตนเองได้ด้วยตนเองตามใจปรารถนา เสรีภาพจึงเป็นอำนาจที่บุคคลมีอยู่เหนือตนเอง⁵¹

เสรีภาพในการประกอบอาชีพ หมายถึง สิทธิในการทำงานหรือประกอบอาชีพตามความประสงค์ของตนเองโดยไม่มีข้อจำกัดหรือกฎหมายที่ยับยั้งอิสรภาพในการเลือกอาชีพ หรือละเมิดสิทธิส่วนบุคคลในกระบวนการทำงาน ถือเป็นหลักการสำคัญในระบบสังคมที่มนุษย์อาศัยอยู่ การจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพ จะกระทำมิได้ แต่อย่างไรก็ดี รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ก็ยังคงบัญญัติให้มีข้อยกเว้นบางประการ ประการที่หนึ่ง อาศัยอำนาจแห่งกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศ การแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาด การคุ้มครองผู้บริโภค หรือการจัดระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็น การตรากฎหมายเพื่อจัดระเบียบการประกอบอาชีพต้องไม่มีลักษณะเป็นการเลือกปฏิบัติ หรือก้าวก่ายการจัดการศึกษาของสถาบันการศึกษา และประการที่สอง เพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

⁵¹ อานันท์ เกียรติสารพิภพ, “รายการร้อยเรื่องเมืองไทย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ,” สถาบันวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ, มกราคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2567, <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2563-01/NALT-radioscript-rr2563-jan4.pdf>.

กล่าวโดยสรุป การมีกฎหมายควบคุมวันและเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร และอาจเป็นวิธีการที่ไม่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบ่งเป็น 2 กรณีใหญ่ ๆ ได้แก่ ไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.2.1 แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

แนวคิดนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจ สังคม และ/หรือการเมืองเป็นหลัก เนื่องจากเห็นว่าการออกกฎหมายกำหนดวัน โดยกำหนดวันสำคัญทางศาสนาเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้ผู้ประกอบการร้านค้า และร้านอาหารขาดรายได้จากการขายสุรา เบียร์ หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่น ๆ และยังให้เหตุผลเพิ่มเติมอีกได้ว่า การขายสุรา เบียร์ หรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ประเภทอื่น ๆ เป็นเรื่องทางเศรษฐกิจ และถือเป็นเรื่องสิทธิและเสรีภาพของประชาชน การจะเลือกดื่มวันใดก็ไม่เห็นควรห้ามโดยออกกฎหมายมาใช้บังคับประชาชน ซึ่งหากรัฐบาลต้องการเน้นให้คนมีศีลธรรมหรือต้องการให้ประชาชนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนา เห็นควรรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงผลร้ายจากการละเมิดศีล 5 หรือเชิญชวนให้ประชาชนเข้าวัดทำบุญมากกว่าการออกกฎหมายมาใช้บังคับกับประชาชน การออกกฎหมายมาใช้บังคับเกินกว่าความจำเป็นอาจเป็นการก่อให้เกิดผู้กระทำความผิดมากขึ้น ซึ่งกฎหมายที่ดีไม่ควรทำให้ประชาชนต้องตกเป็นอาชญากรโดยไม่รู้ตัว เพราะประเทศไทยยังมีบุคคลที่นับถือศาสนาอื่น ๆ และมีบุคคลที่ไม่มีศาสนา หรือไม่นับถือศาสนาโดยอยู่ร่วมกันในสังคมนี้ด้วย

ในการนี้ได้มีการทำแบบสำรวจ (Poll) รับฟังความคิดเห็นของกลุ่มบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 18 - 25 ปี จำนวน 412 คน ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครและทุกภาคของประเทศ ว่ามีความเห็นสมควรยกเลิกข้อห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา หรือไม่ โดยผล

การสำรวจพบว่า บุคคลส่วนใหญ่ร้อยละ 53.2 หรือจำนวน 219 คน มีความเห็นสมควรยกเลิกข้อห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางศาสนาดังกล่าวข้างต้น⁵²

2.2.2 แนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

การที่มีกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. ถือเป็นอุปสรรคและส่งผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวเกินสมควรและการจำกัดช่วงเวลาจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง เนื่องจากการมีกฎหมายที่จำกัดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจมีผลกระทบต่อภาคการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจท้องถิ่นได้ โดยเฉพาะหากนโยบายที่จำกัดนี้ไม่ได้รับการจัดการหรือการปรับปรุงที่เหมาะสม และต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น

(1) การจำกัดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจทำให้ธุรกิจในการท่องเที่ยวที่พึ่งพารายได้จากการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีรายได้ลดลงในช่วงเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ไม่ประทับใจในการเข้าพักหรือรับประทานอาหารในช่วงเวลาที่มีข้อจำกัดนี้

(2) การจำกัดเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อาจส่งผลให้ร้านค้าและผู้ประกอบการที่มีการขายสินค้าเหล่านี้ในช่วงเวลากลางวันมีรายได้ลดลงเนื่องจากไม่สามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ในเวลาที่ถูกจำกัด ซึ่งอาจส่งผลให้ธุรกิจท้องถิ่นลดขนาดหรือปิดตัวลงได้

(3) เป็นการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพของประชาชนเกินความจำเป็น

(4) ปัจจุบันมีการใช้บังคับกฎหมายห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาที่กำหนดอย่างไม่มีประสิทธิภาพ ยังมีร้านค้าหรือผู้ประกอบการร้านค้าท้องถิ่น รวมไปถึงร้านโชห่วยยังคงขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาต้องห้ามทั้งที่รู้และไม่รู้

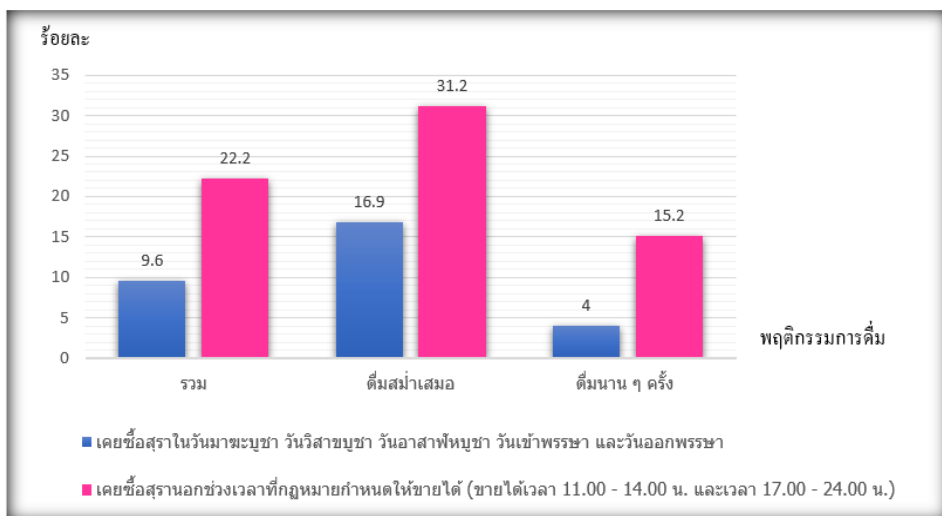
⁵² อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, “ท่านคิดว่าวันพระสำคัญของศาสนาพุทธ ควรยังต้องมีหรือควรยกเลิกข้อห้ามการขายเหล้าเบียร์ของประชาชนทั่วประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, <https://m.facebook.com/photo/?fbid=731801765181480&set=a.183281713366824>.

ว่ามีกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังเวลา 14.00 จนกระทั่งก่อนเวลา 17.00 น. อาจเป็นช่องว่างทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการใช้บังคับกฎหมายกับผู้ประกอบการร้านค้า

(5) ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ยุคการปรับตัวเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ การจำกัดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นกฎหมายที่ไม่จำเป็นและเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคแรก บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็นและยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็น หรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้า เพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน

ปัจจุบันเห็นได้ว่าแม้จะมีกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามวัน และเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่ก็ยังมีผู้ฝ่าฝืนกฎหมายขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัน และเวลาอื่นนอกจากเวลาที่กฎหมายกำหนดจำนวนมากทั้งที่รู้และไม่ว่าจะมีกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นว่านี้ ดังตารางสถิติต่อไปนี้⁵³

⁵³ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2567, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/2023050511000_6_27129.pdf, 41.

ที่มา: กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ

3. ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ประเทศไทยแม้จะไม่มีประกาศเป็นรัฐศาสนา แต่ความเป็นพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลต่อวิถีดำเนินชีวิตของคนไทยหลายด้าน และคำสอนของพุทธศาสนาก็มีอิทธิพลแฝงอยู่ในกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน เช่น เรื่องการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันพระใหญ่ ซึ่งถือได้ว่าการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันพระใหญ่นั้นเป็นมาตรการที่สอดคล้องกับหลักธรรมของพุทธศาสนาที่ส่งเสริมความสำรวมและการงดเว้นจากสิ่งที่ทำให้เกิดความไม่สงบภายในจิตใจ ซึ่งเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นเครื่องดื่มที่เมื่อได้บริโภคแล้วทำให้บุคคลมีพฤติกรรมหรือกระทำการที่ไม่เหมาะสม หรือขาดสติสัมปชัญญะ

นอกจากนี้การกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยเป็นไปตามนโยบายและกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁵⁴ ของรัฐบาลในแต่ละยุค โดยเล็งเห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปริมาณมากเกินไปก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของประชาชน รวมไปถึงก่อให้เกิดอันตรายต่อสังคม และผลจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุทางจราจร ดังนั้น เพื่อป้องกันผลร้ายหรือผลกระทบที่เกิดจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมและจำกัดวันและเวลาในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มักจะเน้นไปที่ช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูง ตัวอย่างเช่น การห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น. โดยมีเหตุผลหลักในการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ เพื่อความปลอดภัยและสวัสดิภาพของประชาชน

ในหัวข้อนี้ผู้เขียนจะนำเสนอ “ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย” แบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อย่อย ได้แก่ หัวข้อที่ 3.1 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย และหัวข้อที่ 3.2 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย โดยแต่ละหัวข้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ก่อนที่ประเทศไทยจะมีกฎหมายควบคุมและจำกัดวันขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประเทศไทยมีกฎหมายควบคุมและจำกัดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

⁵⁴ นโยบายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือความพยายามดำเนินการใด ๆ หรือการตัดสินใจของผู้ที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบหรือมีส่วนเกี่ยวข้องทั้งที่อยู่ในภาครัฐและภาคเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อลดและควบคุมปัญหาที่เกิดจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการป้องกันและแก้ไขปัญหามาจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้วย.

อยู่ก่อน ต่อมามีการรณรงค์ร่วมกับกลุ่มต่อต้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเสนอข้อมูลที่ทำให้เห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลเสียมากกว่าผลดี ประกอบกับเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาทางสังคม รัฐบาลในสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ มีความเห็นพ้องกันกับคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงมีความเห็นสมควรส่งเสริมนโยบายควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงการออกกฎหมายควบคุมและจำกัดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีข้อกำหนดเฉพาะในเรื่องของการจำกัดวันและเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นในปี พ.ศ. 2551 ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้” และวรรคสองได้กำหนดไว้ว่า “บทบัญญัติในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับการขายของผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา”

ต่อมาในสมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศควบคุมกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นฉบับแรก เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2552 โดยออกเป็นประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา โดยกำหนดห้ามขายเริ่มนับตั้งแต่ 24.00 น. ของวันก่อนหน้าไปจนถึงเวลา 24.00 น. ของวันดังกล่าว⁵⁵

แต่ปรากฏว่าในปีเดียวกันได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกำหนดข้อยกเว้นให้สามารถขายในวันต้องห้ามดังกล่าวได้ โดยให้ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรมตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่ม

⁵⁵ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ข้อ 1 “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา”.

แอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2552 ข้อ 1 ให้ยกเลิกความในข้อ 1 ของประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2552 ลงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2552 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม”

จากนั้นในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี มีความเห็นว่าการกำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังไม่เหมาะสม เห็นสมควรเพิ่มวันออกพรรษาเป็นวันต้องห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มอีก 1 วัน เพื่อเป็นการส่งเสริมวัฒนธรรมและค่านิยมอันดีให้เกิดความต่อเนื่องและมีความยั่งยืน จึงได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558 ให้ยกเลิกข้อความของรัฐบาลที่ออกโดยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ สมัยเป็นนายกรัฐมนตรี ให้แทนที่ด้วย “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ” เพื่อเพิ่มวันออกพรรษาเข้าไปอีก 1 วัน ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ลงวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558⁵⁶

ต่อมาในปี พ.ศ. 2567 รัฐบาลในสมัยนางสาวแพทองธาร ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี เห็นควรปรับปรุงประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 เพื่อให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับ **สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป** โดยเฉพาะในด้านส่งเสริมการท่องเที่ยว การค้า และการบริการ จึงได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายควบคุมวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยยังคงห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใน

⁵⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 ข้อ 2 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ”

วันสำคัญทางพุทธศาสนาอยู่ แต่มีข้อยกเว้นให้ขายได้เฉพาะการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ⁵⁷

กระทั่งล่าสุดในปี พ.ศ. 2568 นางสาวแพทองธาร ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 โดยลงนามประกาศ ณ วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ. 2568 ขยายขอบเขต ข้อยกเว้นในการห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา จากเดิม แก้ไขเพิ่มเติมเป็น 5 กรณีได้แก่ (1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ (2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ (3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย (4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม และ (5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา⁵⁸

⁵⁷ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2567 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ”

⁵⁸ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 ข้อ 3 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การขายในอาคารที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ
- (2) การขายในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (3) การขายในสถานประกอบการที่เปิดให้บริการในลักษณะที่คล้ายกับสถานบริการที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- (4) การขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม

**ตารางแสดงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนด
วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย**

ปี พ.ศ.	วันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ชื่อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2552	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา	ไม่มีชื่อยกเว้น	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2552	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา	ขายในโรงแรมตาม กฎหมายว่าด้วยโรงแรม	นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ
2558	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	ขายได้เฉพาะร้านค้า ปลอดอากรภายใน อาคารท่าอากาศยาน นานาชาติ	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

(5) การขายในสถานที่ซึ่งใช้จัดกิจกรรมพิเศษระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไปทำกิจกรรมร่วมกันตามรายชื่อสถานที่ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา”

ข้อ 4 “ผู้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีการคัดกรองและมาตรการที่จำเป็นเพื่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ความปลอดภัยของประชาชน และการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กและเยาวชน”

ปี พ.ศ.	วันห้ามขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	ช้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2567	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	ขายในอาคารที่ให้บริการ แก่ผู้โดยสารภายใน สนามบินที่ให้บริการ เที่ยวบินระหว่างประเทศ	นางสาวแพทองธาร ชินวัตร
2568	วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา และวันออกพรรษา	(1) การขายในอาคารที่ ให้บริการแก่ผู้โดยสาร ภายในสนามบินที่ ให้บริการเที่ยวบิน ระหว่างประเทศ (2) การขายในสถาน บริการตามกฎหมายว่า ด้วยสถานบริการ (3) การขายในสถาน ประกอบการที่เปิด ให้บริการในลักษณะที่ คล้ายกับสถานบริการที่ ตั้งอยู่ในพื้นที่หรือบริเวณ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรี ว่าการกระทรวง สาธารณสุขประกาศ กำหนดโดยคำแนะนำ	นางสาวแพทองธาร ชินวัตร

ปี พ.ศ.	วันห้ามขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์	ช้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
		ของรัฐมนตรืว่าการ กระทรวงมหาดไทย (4) การขายในโรงแรม ตามกฎหมายว่าด้วย โรงแรม (5) การขายในสถานที่ซึ่ง ใช้จัดกิจกรรมพิเศษ ระดับชาติหรือนานาชาติ และมีคนจำนวนมากไป ทำกิจกรรมร่วมกันตาม รายชื่อสถานที่ที่ รัฐมนตรืว่าการกระทรวง สาธารณสุขประกาศ กำหนดโดยคำแนะนำ ของรัฐมนตรืว่าการ กระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา	

3.2 ประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ตามประวัติศาสตร์การออกกฎหมายควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีจุดเริ่มต้นตั้งแต่รัฐบาลในปี พ.ศ. 2495 ในยุคจอมพล แปลก พิบูลสงคราม เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกกฎหมายควบคุมโรคภัยไข้เจ็บได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ พ.ศ. 2495⁵⁹ และในปีเดียวกันได้มีการควบคุมโรคภัยไข้เจ็บประเภทเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นเป็นครั้งแรกโดยการบัญญัติกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งมาตรา 4 ได้กำหนดให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะในเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 22.00 น.⁶⁰

ในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลในยุคจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เห็นว่าการกำหนดเวลาในการขายสุราและการดื่มสุราในร้านขายสุราที่ได้บัญญัติไว้ยังไม่เหมาะสม ทั้งมิได้กำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งขายสุราเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับอนุญาตขายสุราไว้ จึงเห็นสมควรขยายเวลาการขายและดื่มสุราจากเดิม 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 22.00 น. เป็นเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 02.00 น. ของวันถัดไป รวมถึงกำหนดความรับผิดชอบของบุคคลซึ่งขายสุราเพื่อประโยชน์ของ

⁵⁹ พระราชบัญญัติควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “เมื่อมีความจำเป็นโดยสถานการณ์เพื่อสวัสดิภาพของประชาชน หรือมีความจำเป็นเกิดขึ้นเพื่อเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ ให้รัฐบาลมีอำนาจควบคุมโรคภัยไข้เจ็บได้”

มาตรา 5 “การควบคุมตามความในมาตรา 4 ให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา เพื่อการดังต่อไปนี้

...

(4) กำหนดเวลา และสถานที่ และพฤติการณ์ในการจำหน่ายโรคภัยไข้เจ็บ

...”

⁶⁰ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัยไข้เจ็บ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 มาตรา 4 “นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และ 17.00 นาฬิกา ถึง 22.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายสุรา จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ในร้านจำหน่ายสุรา”

ผู้รับอนุญาตขายสุรา⁶¹ โดยประเด็นสำคัญในการเพิ่มเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในยุคนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 จอมพล ถนอม กิตติขจร หัวหน้าคณะปฏิวัติเห็นว่าการกำหนดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความไม่เหมาะสม โดยมีแนวคิดว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนเป็นอย่างมาก และเพื่อเป็นการประหยัด จึงเห็นสมควรกำหนดเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่ โดยประกาศให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 และได้ควบคุมเวลาในการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใหม่เป็นสามารถขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ตั้งแต่เวลา 11.00 น. - 14.00 น. และตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น. ทั้งนี้ ตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515⁶²

ในปี พ.ศ. 2515 คณะปฏิวัติได้ออกประกาศฉบับที่ 253 เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 เพื่อปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการจำหน่ายและการดื่มสุรา เนื่องจากเห็นว่ากฎหมายเดิมยังไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก

⁶¹ พระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 มาตรา 3 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 นอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 02.00 นาฬิกา ของวันถัดไป

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา”

⁶² ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 46 ลงวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2515 ข้อ 1 “ให้ยกเลิกความในมาตรา 4 แห่งพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภัย (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2504 และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา 4 ในเวลาอื่นนอกจากเวลาตั้งแต่ 11.00 นาฬิกา ถึง 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่ 17.00 นาฬิกา ถึง 24.00 นาฬิกา

(1) ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิด

(2) ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุรา”

2 ประการ ได้แก่ (1) การผ่อนผันเวลาขายสุรา โดยอนุญาตให้ผู้มีใบอนุญาตประเภทที่ 3 ถึง 6 สามารถขายสุราในเวลาที่ห้ามขายได้ เช่น หลังเวลา 24.00 น. จนถึงเวลาปิดทำการของสถานบริการ โดยต้องได้รับอนุญาตจากผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ (ในกรุงเทพมหานคร) หรือผู้ว่าราชการจังหวัด (ในต่างจังหวัด) และ (2) การกำหนดเวลาดื่มสุราในสถานที่ขายสุรา ห้ามดื่มสุรานอกช่วงเวลา 11.00 น. - 14.00 น. และ 17.00 น. - 24.00 น. และห้ามดื่มในสถานบริการนอกเวลาทำการ เว้นแต่สถานที่นั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ตามกฎหมาย⁶³ ในการนี้ นอกจากจะมีการออกประกาศฉบับดังกล่าวแล้ว ยังมีการออกกฎกระทรวง (พ.ศ. 2515) ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ด้วย กฎกระทรวงฉบับนี้เป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมาเกี่ยวกับรายละเอียดการขอใบอนุญาตให้จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนด และสถานที่ขออนุญาตขายสุราได้แต่เฉพาะในสถานที่ที่มีความจำเป็น ได้แก่ โรงรันท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งทางบก และสถานีขนส่งทางน้ำ รวมไปถึงขั้นตอนและวิธีการยื่นคำขออนุญาตจำหน่ายสุรา แต่อย่างไรก็ตาม กฎกระทรวงฉบับนี้ไม่ได้แก้ไขเพิ่มเติมบทกำหนดโทษใหม่ ดังนั้น การฝ่าฝืนจำหน่ายสุราในเวลาที่กฎหมาย

⁶³ ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ข้อ 2 “ห้ามมิให้ผู้ได้รับอนุญาตขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา หรือบุคคลใดซึ่งกระทำการเพื่อประโยชน์ของผู้ได้รับใบอนุญาตขายสุราดังกล่าว จำหน่ายสุราทุกชนิดในเวลาอื่นนอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา เว้นแต่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมตำรวจสำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานคร หรือผู้ว่าราชการจังหวัดสำหรับจังหวัดอื่น

ห้ามมิให้ผู้ใดดื่มสุราชนิดใด ๆ ณ สถานที่ขายสุราในกำหนดเวลาห้ามจำหน่ายสุรา เว้นแต่สถานที่ขายสุรานั้นได้รับอนุญาตให้จำหน่ายได้ตามวรรคหนึ่ง

การจำหน่ายสุราและดื่มสุราในสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ ซึ่งกฎหมายอนุญาตให้เปิดทำการได้เกินเวลา 24.00 นาฬิกา ให้กระทำนอกเวลาที่กำหนดตามวรรคหนึ่งและวรรคสองได้เฉพาะหลังจากเวลา 24.00 นาฬิกา จนถึงเวลาปิดทำการ

หลักเกณฑ์ เงื่อนไข หรือวิธีการเกี่ยวกับการขออนุญาต การอนุญาต การออกใบอนุญาต การแสดงใบอนุญาต การต่ออายุใบอนุญาต การจำหน่ายสุราของผู้ได้รับใบอนุญาต และค่าธรรมเนียมการออกและการต่ออายุใบอนุญาต ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”.

กำหนดห้ามจำหน่ายจึงต้องใช้บังคับกฎหมายตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ในข้อ 4⁶⁴

ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลไทยในขณะนั้นให้ความสำคัญต่อการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเน้นไปที่ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสุขภาพของประชาชน ครอบครัว และสังคมในระดับต่าง ๆ อีกทั้งยังพบว่าเด็กและเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย นักดื่มหน้าใหม่ส่วนใหญ่ล้วนเป็นเด็กและเยาวชน ซึ่งมีแนวโน้มการบริโภคเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้รัฐบาลในสมัยนั้นต้องมีมาตรการในการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้มข้นขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวรัฐบาลจึงได้ออกกฎหมายเพื่อควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่ม

⁶⁴ กฎกระทรวง (พ.ศ. 2515) ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ข้อ 1 “การอนุญาตให้จำหน่ายสุรานอกเวลาที่กำหนดตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 จะอนุญาตให้จำหน่ายได้เฉพาะที่เห็นว่ามีความจำเป็น ณ สถานที่ขายสุราสำหรับโรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่งทางบก สถานีขนส่งทางน้ำ

ข้อ 2 การขออนุญาตจำหน่ายสุราตามข้อ 1 ให้ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตให้ขายสุราประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 ตามความในกฎหมายว่าด้วยสุรา ยื่นคำร้องขออนุญาตตามแบบ สร. 1 ท้ายกฎกระทรวงนี้ ต่อสารวัตรสถานีตำรวจนครบาลท้องที่สำหรับนครหลวงกรุงเทพมหานคร หรือนายอำเภอท้องที่สำหรับจังหวัดอื่น

ให้สารวัตรสถานีตำรวจหรือนายอำเภอที่ได้รับคำร้องขออนุญาตเสนอเรื่องราวต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจออกใบอนุญาต

การออกใบอนุญาตให้อนุญาตได้ไม่เกินกำหนดเวลาแห่งอายุใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุราและให้ออกตามแบบ สร. 2 ท้ายกฎกระทรวงนี้

ใบอนุญาตให้ใช้ได้เฉพาะบุคคลและสถานที่ที่ระบุไว้ในใบอนุญาต

ข้อ 3 การขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอก่อนใบอนุญาตสิ้นอายุตามแบบ สร. 3 ท้ายกฎกระทรวง เมื่อได้ยื่นคำขอต่ออายุตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้ประกอบกิจการต่อไปได้จนกว่าจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ต่ออายุใบอนุญาตนั้น

ข้อ 4 ในกรณีที่ได้รับใบอนุญาตชั่วคราวในสาระสำคัญหรือสูญหาย ให้ผู้รับใบอนุญาตนั้นยื่นคำขอรับใบแทนใบอนุญาตภายในกำหนดสิบห้าวันนับแต่วันที่ทราบว่าเป็นใบอนุญาตชั่วคราวหรือสูญหาย

...

แอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้”⁶⁵

กระทั่งในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลในสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 ดังนี้ ข้อ 1 ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 น. - 14.00 น. และตั้งแต่เวลา 17.00 น. - 24.00 น. ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้ (1) การขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ และ (2) การขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ⁶⁶

อนึ่ง มีข้อสังเกตว่า ในปี พ.ศ. 2561 ได้มีการนำกฎหมายควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาใช้ในเรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการเฉพาะด้วย โดยมีการออกกฎหมายห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนวันเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 147 วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย แจกจ่าย หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน

⁶⁵ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 “ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยคำแนะนำของคณะกรรมการ ทั้งนี้ ประกาศดังกล่าวจะกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นใด ๆ เท่าที่จำเป็นไว้ด้วยก็ได้”

บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง มิให้ใช้บังคับกับการขายของผู้ผลิต ผู้นำเข้า หรือตัวแทนของผู้ผลิตหรือผู้นำเข้าไปยังผู้ขายซึ่งได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยสุรา”

มาตรา 39 “ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 27 หรือมาตรา 28 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

⁶⁶ ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 ข้อ 1 “ห้ามผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่น นอกจากตั้งแต่เวลา 11.00 นาฬิกา ถึงเวลา 14.00 นาฬิกา และตั้งแต่เวลา 17.00 นาฬิกา ถึงเวลา 24.00 นาฬิกา ยกเว้นการขายในกรณีดังต่อไปนี้

(1) การขายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติ

(2) การขายในสถานบริการซึ่งเป็นไปตามกำหนดเวลาเปิดปิดของสถานบริการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ”

หกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ทั้งนี้ เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560⁶⁷

นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2562 ยังมีการขยายมาตรการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไปยังการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นอีกด้วย ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 โดยบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องคือ มาตรา 123 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิดในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวันจนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” โดยเหตุผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวนี้ เพื่อให้การได้มาซึ่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริต⁶⁸

⁶⁷ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 มาตรา 147 “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทบัญญัติในวรรคหนึ่งให้ใช้บังคับแก่วันลงคะแนนตามมาตรา 106 และมาตรา 107 ด้วย”

⁶⁸ พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 มาตรา 123 “ผู้ใดขาย จำหน่าย จ่ายแจก หรือจัดเลี้ยงสุราทุกชนิด ในเขตเลือกตั้งในระหว่างเวลา 18.00 นาฬิกาของวันก่อนวันเลือกตั้งหนึ่งวัน จนถึงเวลา 18.00 นาฬิกาของวันเลือกตั้ง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ตารางแสดงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนด
เวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ปี พ.ศ.	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาอื่นนอกจากเวลา (เวลาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์)	ชื่อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2495	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 22.00 น.	-	จอมพล แปลก พิบูลสงคราม
2504	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 02.00 น. ของวันถัดไป	-	จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์
2515	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	-	จอมพล ถนอม กิตติขจร
2515	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	เป็นผู้ที่ได้รับ ใบอนุญาต ประเภท ที่ 3 ถึงประเภท ที่ 6 สามารถ จำหน่ายสุราได้ ในช่วงหลังจาก เวลา 24.00 น. จนถึงเวลาปิดทำ การของสถาน บริการตาม	จอมพล ถนอม กิตติขจร

ปี พ.ศ.	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาอื่นนอกจากเวลา (เวลาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์)	ช้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
		กฎหมายว่าด้วย สถานบริการ และได้รับ อนุญาตจาก ผู้บัญชาการ ตำรวจแห่งชาติ สำหรับ กรุงเทพมหานคร และผู้ว่าราชการ จังหวัด สำหรับ จังหวัดอื่น	
2515	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	เฉพาะที่เห็นว่า มีความจำเป็น ณ สถานที่ขายสุรา สำหรับโรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง บก สถานีขนส่ง ทางน้ำ	จอมพล ถนอม กิตติขจร
2551	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	-	พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

ปี พ.ศ.	ห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในเวลาอื่นนอกจากเวลา (เวลาขายเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์)	ข้อยกเว้น	นายกรัฐมนตรี
2558	ตั้งแต่ 11.00 น. - 14.00 น. และ ตั้งแต่ 17.00 น. - 24.00 น.	(1) การขายใน อาคารทำอากาศ ยานนานาชาติ (2) การขายใน สถานบริการซึ่ง เป็นไปตาม กำหนดเวลาเปิด ปิดของสถาน บริการตาม กฎหมายว่าด้วย สถานบริการ	พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา

4. บทสรุป

แนวคิดเชิงสนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เพื่อว่าการจำกัดวันและเวลาขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ช่วยควบคุมการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และลดปัญหาด้านสุขภาพ สังคม และเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ลดอุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับยานพาหนะ ลดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว รวมถึงลดอัตราการก่ออาชญากรรม กล่าวคือ เป้าหมายของการจำกัดการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ดังกล่าว คือการลดการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เพื่อสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม

ส่วนแนวคิดเชิงไม่สนับสนุนให้มีการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เพื่อว่าการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่รับรองเสรีภาพในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพ โดยให้ความสำคัญกับมิติทางเศรษฐกิจ และสิทธิของประชาชน มองว่าการห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนาส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการ และละเมิดเสรีภาพของประชาชน รัฐควรใช้แนวทางส่งเสริมศีลธรรมผ่านการณรงค์แทนการออกกฎหมายที่อาจทำให้ประชาชนตกเป็นผู้กระทำผิดโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ การกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. ถือเป็นอุปสรรคต่อภาคการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่พึ่งพารายได้จากการขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์

สำหรับประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เริ่มต้นมาจากกระแสแรงค์ของกลุ่มต่อต้านเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ ที่เสนอผลกระทบต่อสังคมจากการตี้มเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ รัฐบาลสมัยพลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ ได้ผลักดันพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ให้อำนาจรัฐมนตรีสามารถออกประกาศกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้ ต่อมาในปี พ.ศ. 2552 รัฐบาลสมัยนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ได้ออกประกาศกำหนดวันห้ามขายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ได้แก่ วันมาฆบูชา

วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา และวันเข้าพรรษา ยกเว้นการขายในโรงแรมตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม ในปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลสมัยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เพิ่มวันออกพรรษาเป็นวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีก 1 วัน ยกเว้นการขายเฉพาะร้านค้าปลอดอากรภายในท่าอากาศยานนานาชาติ จากนั้นในปี พ.ศ. 2567 รัฐบาลสมัยนางสาวแพทองธาร ชินวัตร มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายควบคุมวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกครั้ง โดยยังคงห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันสำคัญทางพุทธศาสนา แต่มีข้อยกเว้นคืออนุญาตให้ขายได้เฉพาะในอาคารสนามบินที่ให้บริการแก่ผู้โดยสารภายในสนามบินที่ให้บริการเที่ยวบินระหว่างประเทศ กระทั่งล่าสุดในปี พ.ศ. 2568 ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดวันห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2568 เพิ่มข้อยกเว้นเป็น 5 กรณี ซึ่งนับเป็นพัฒนาการสำคัญอีกขั้นของนโยบายสาธารณะด้านการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย

ส่วนของประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยมีจุดเริ่มต้นเมื่อปี พ.ศ. 2495 รัฐบาลจอมพล แปลก พิบูลสงคราม ได้ตราพระราชบัญญัติควบคุมโรคภักดิ์ พ.ศ. 2495 เพื่อควบคุมสินค้าและบริการบางประเภทรวมถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งในปีเดียวกันนั้นได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาควบคุมโรคภักดิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2495 ขึ้น กำหนดให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 22.00 น. ในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายขยายระยะเวลาขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออกไปเป็นเวลาใหม่คือเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 02.00 น. ของวันถัดไป ต่อมาในปี พ.ศ. 2515 รัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจร ได้ปรับลดระยะเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ลง โดยกำหนดให้ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้เฉพาะในช่วงเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. เท่านั้น ในปีเดียวกัน คณะปฏิวัติได้ออกประกาศฉบับที่ 253 ลงวันที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ผ่อนผันเวลาการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยอนุญาตให้ผู้ได้รับใบอนุญาตประเภทที่ 3 ถึงประเภทที่ 6 สามารถขายเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์ได้ภายใต้เงื่อนไขการได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสถานที่ขายนอกเวลาที่กำหนด เว้นแต่ได้รับอนุญาต เช่น โรงแรม ท่าอากาศยาน สถานีขนส่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมอันเนื่องมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงได้ออกพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 28 วรรคหนึ่ง ห้ามจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวันหรือเวลาที่รัฐมนตรีกำหนด รวมถึงยังสามารถออกประกาศเพิ่มเติมเพื่อกำหนดเงื่อนไขหรือข้อยกเว้นได้อีกด้วย กระทั่งปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้ออกประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2558 กำหนดห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเวลาอื่นนอกจากเวลา 11.00 - 14.00 น. และ 17.00 - 24.00 น. โดยมีข้อยกเว้นสำหรับการจำหน่ายในอาคารท่าอากาศยานนานาชาติและสถานบริการที่เปิดทำการตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 มีการกำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในช่วงการเลือกตั้ง โดยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2561 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2562 ได้กำหนดห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนและระหว่างวันเลือกตั้ง เพื่อให้กระบวนการเลือกตั้งเป็นไปอย่างสุจริตและเที่ยงธรรม

ที่กล่าวมาทั้งหมดในบทความนี้คือแนวคิดและประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าองค์ความรู้ในบทความนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์เป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมในการที่กฎหมายกำหนดวันและเวลาห้ามขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไว้ต่อไป

รายการอ้างอิง (References)

หนังสือ

สมยศ เชื้อไทย *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*, พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2565.

บทความวารสาร

วีรณัฐ ว่องวรรณะกุล, “การควบคุมการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์: นโยบายสาธารณะที่มีประสิทธิผลและความคุ้มค่า.” *วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข* 4, ฉ. 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2553): 578.

เว็บไซต์

กองสาธารณสุขท้องถิ่น กลุ่มงานส่งเสริมสุขภาพ, “เรื่อง ขอความร่วมมือสนับสนุน กิจกรรมวันงดดื่มสุราแห่งชาติ ประจำปี พ.ศ. 2563,” 3 กรกฎาคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, https://www.dla.go.th/upload/document/type2/2020/7/23817_1_1593957844069.pdf.

ธำรงค์ดี เพชรเลิศอนันต์, “ท่านคิดว่าวันพระสำคัญของศาสนาพุทธ ควรยังต้องมีหรือ ควรยกเลิกข้อห้ามการขายเหล้าเบียร์ของประชาชนทั้งประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2567, <https://m.facebook.com/photo/?fbid=731801765181480&set=a.183281713366824>.

พระไพศาล วิสาโล, “ประวัติศาสตร์เปิดโลกสุราในไทย บันทึกฝรั่งว่าสยามนิยมดื่มแต่น้อย ทำไมกระดกกันอื้อสมัยรัตนโกสินทร์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 8 เมษายน 2566, https://www.silpamag.com/history/article_25141.

- โรงพยาบาลกรุงเทพพญา, “สุราผลร้ายต่อร่างกาย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มกราคม 2567, <https://bangkokpattayahospital.com/th/health-articles-th/gastrointestinal-liver-th/effects-of-alcohol-th/>.
- สุกัญญา สมะดอเลื้อ, กันยายน 2565, “ปริมาณการดื่มสุราส่งผลกระทบต่อสุขภาพสังคม เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมอย่างไร?”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, https://cas.or.th/upload/files/17_40103721-1740103721.pdf.
- สุราไทย, “ว่าด้วยเวลาห้ามขายเหล้า,” สืบค้นเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2567, <https://surathai.wordpress.com/2020/01/10/time-no-sell/>.
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, “รายงานผลการดำเนินงานควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” สืบค้นเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2567, <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1438820200823062406.pdf>.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร พ.ศ. 2560,” สืบค้นเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2567, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230505110006_27129.pdf, 41.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ, “ความยากจนแฝงของครัวเรือน พ.ศ. 2565,” หน้า 45, สืบค้นเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2568, https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2024/20240503081215_23463.pdf?utm_source=chatgpt.com.
- อานันท์ เกียรติสารพิภพ, “รายการร้อยเรื่องเมืองไทย เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ,” สถาบันวิทยุกระจายเสียงรัฐสภาและสำนักวิชาการ, มกราคม 2563, สืบค้นเมื่อวันที่ 21 มกราคม 2567, <https://library.parliament.go.th/sites/default/files/assets/files/works/academic%20office/radio%20scripts/pdf/2563-01/NALT-radioscript-rr2563-jan4.pdf>.

Thaipublica, “สถิติ 5 ปี “ดื่มแล้วขับ” ไทยสูญ 3.7 แสนล้าน เสนอเพิ่มโทษ – บังคับใช้เข้มข้นเหตุคนไม่กลัวกฎหมายทำผิดซ้ำพุง”, สืบค้นเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2568, https://thaipublica.org/2024/09/drunken-driving-costs-over-three-billion-baht-in-past-five-years/?utm_source=chatgpt.com.

TQM Insurance Broker, “สรุปสถิติอุบัติเหตุทางถนน 7 วันอันตรายช่วงสงกรานต์ พ.ศ. 2567,” สืบค้นเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2567, <https://www.tqm.co.th/articles/หมิวรกรร/7วันอันตรายช่วงสงกรานต์2567>.